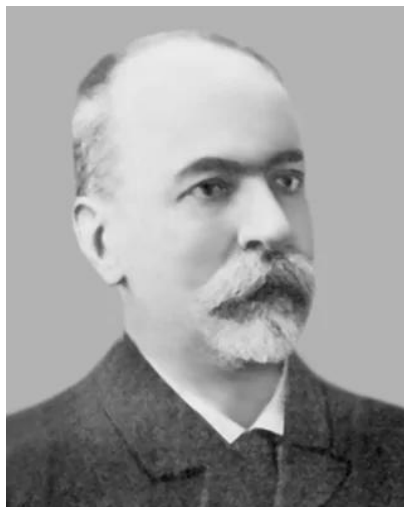

ХРУЩІВ Павло Дмитрович (28. 02. 1849, Санкт-Петербург, за ін. даними — с. Карасівка Харківського пов. Харківської губ., нині Богодухівського р-ну Харківської обл. — 20. 04. 1909, Харків) — фізико-хімік. Брат *К. Хрущова*. Доктор хімії (1890, без захисту дисертації). Навчався у Санкт-Петербурзькому університеті (1862—63), перевівся у Дерптський університет (нині м. Тарту, Естонія), де прослухав повний курс, однак не став складати випускні іспити та виїхав до Німеччини. Там від 1872 працював у наукових лабораторіях А. Кольбе в Ляйпцизі, А. Кекуле в Бонні і К. Лібермана в Берліні. Після повернення із-за кордону створив у власному маєтку в Карасівці фізико-хімічну лабораторію, де проводив досліди у галузі хімічної термодинаміки, теорії розчинів та електрохімії. Під час російсько-турецької війни 1877—78 був уповноваженим Червоного Хреста, організовував перевезення поранених із фронту до шпиталів. Після війни кілька разів був у Європі, зокрема Франції, у паризькій лабораторії вивчав фізичну хімію разом із М. Бертло, у Сорбонні працював у науковій лабораторії Г. Ліпмана.

Від 1889 (з перервами) викладав у Харківському університеті. Одним із перших використав рівняння Гіббса для вивчення різних хімічних рівноваг. Разом із О. Ситниковим провів точні кріоскопічні вимірювання за допомогою власного методу вимірювання температур розчинів електричним термометром. 1887 повідомив про відкриття нового рідкоземельного елемента, названого русієм. Захоплювався проблемою мислення й методологією науки. Х. відтворив «логічне піаніно» — машину, винайдену 1870 британським математиком В.-С. Джевансом, що використовувалася як навчальний прилад для викладання курсу логіки (1909 його вдова передала машину Харківському університету). 1903 Московський університет запропонував Х. організувати при фізичному інституті електрохімічну лабораторію, проте через тяжку хворобу науковця намір не був реалізованим.

Основні праці

Об изучении некоторых вопросов химической статистики путем измерения электропроводности растворов // Журн. Рус. физ.-хим. об-ва. 1889. Т. 21, вып. 3; О диссоциации и свободной энергии. Х., 1890; Заметки по термодинамике. Х., 1892; Введение к изучению теории химических равновесий. Х., 1894; Об измерении температур электрическим термометром // Тр. Об-ва физ.-хим. наук при Харьков. ун-те. 1897. Т. 24, вып. 7.

Рекомендована література

1. Памяти Павла Дмитриевича Хрущова, почетного члена Общества физико-химических наук. 1912;
2. Стрелков И. И. Развитие воззрений Н. Н. Бекетова на природу химического сродства в работах П. Д. Хрущева // Из истории отечественной химии. 1952 (обидва — Харків).

М. О. Мchedlov-Петросян

Бібліографічний опис:

Хрущов Павло Дмитрович / М. О. Мchedlov-Петросян // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-891481>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).